

Balanceren met tijd

De opvoeding van jonge kinderen vraagt rust, ruimte en tijd voor reflectie. De indeling van het dagprogramma van voorzieningen voor jonge kinderen en kleuterscholen moet afgestemd zijn op het werk-ritme van de ouders, het organisatieschema van de voorziening en de levensritmes van kinderen, ouders en medewerkers.

DOOR: SUSANNA MANTOVANI – Vandaag worden wij, ouders, overvallen door een dagelijks tijdsgebrek. Of anders, door een fragmentering die de tijd inkort en het moeilijk maakt om onze dagen op een realistische en autonome manier te organiseren. Onze agenda's barsten uit hun kaftje, afspraken liggen al vast voor de lente van volgend jaar en ze zijn allemaal op een welbehaagd moment gemaakt. De programmering van onze dag verkort de tijd zoals we die ervaren en genereert stress als er vertraging optreedt. Paradoxaal genoeg worden we onzeker en angstig als er geen dagprogramma klaar ligt. De tijd creëert zo een soort dwingende neiging om de leegte nog meer te vullen. We voelen ons gedesorienteerd, bijna schuldig, als we op de vraag 'wat doe je?' zonder gêne of schaamte antwoorden met 'niets'.

Ouders en kinderen leven in een wereld waarin we geen beslissingsrecht meer hebben over onze tijdsindeling op het werk noch over de afstand die ons scheidt van de werkplek, over de snelheid van de transportmiddelen die ons eraan toe brengen, of over de openingstijden van voorzieningen voor jonge kinderen of van scholen. Het is een complex spel van strakke organisatie en flexibiliteit, een zoektocht naar gepaste ritmes voor de kinderen maar ook voor onszelf, om op adem te kunnen komen, ons goed te voelen op het werk, interessant én beschikbaar te zijn voor het gezin en om samen te genieten van *quality time*. De mentale tijd die ouders (moeders) elke dag besteden – of 'geven' – aan de or-

ganisatie van het dagprogramma, wordt zelden erkend en naar waarde geschat. Door van de ene verplichting naar de andere te hollen, worden we minder gevoelig voor de tijd van kinderen, meer veeleisend tegenover de tijd van anderen en extreem veeleisend naar de voorzieningen voor jonge kinderen. Daarbij vergeten we voor het gemak dat die diensten er zijn voor de hele gemeenschap en niet alleen voor ons.

Computers en mobiele telefoons doen ons een beetje tijd 'winnen' maar slagen er in de realiteit niet in tijd vrij te maken. We slagen er nog niet in om zonder opwindning om te gaan met al die contacten 'onder handbereik', de snelheid van interacties, de vragen, verzoeken en eisen, het 'onmiddellijk' dat de technologische hulpmiddelen ons opleggen. De technologische verworvenheden zullen ook voor onze kinderen een noodzakelijke waarde hebben, maar ze zijn zo machtig dat ze sterke, volwassen mensen tegenover zich moeten hebben die een behoorlijke mate van zelfcontrole aan de dag kunnen leggen.

Populaire media

Eigenlijk maak ik me minder zorgen om 'monsterlijke' technologieën in de handen van de allerkleinsten, dan om de 'educatieve' boodschappen die opduiken in de populaire media. Opvoedingsproblemen kunnen worden opgelost in een oogwenk, als je deze boodschappen mag geloven. De oplossing wordt gegeven in doe-lijstjes die ogenblikkelijk tot resultaat leiden en die geen

reflectie of oefening nodig hebben. Hoe we onze kinderen in bed moeten stoppen, hun de regels van het 'dagelijkse leven' kunnen bijbrengen, hoe we hun disfunctioneren kunnen 'remediëren': dat alles kunnen we nu, dankzij een of ander magisch 'doe-advies met gegarandeerd effect in korte tijd'. We krijgen hapklare antwoorden voorgeschoteld, zagezegd gebaseerd op 'onderzoek'. Maar welk onderzoek? Een degelijk onderzoek, tenminste in de psychologie en pedagogie, werkt met sterk afgebakende variabelen en roept eerder nieuwe vragen op dan dat het antwoorden biedt. Het is gevaarlijk om de grote thema's in de menselijke ontwikkeling te simplificeren, of om thema's die in de mode zijn te versterken, en snelle, eenduidige antwoorden te zoeken met zogenaamd onmiddellijk effect.

Integendeel, opvoeden vergt tijd, reflectie en twijfel. Het opvoeden van een kind is een zoektocht naar steeds andere en complexe oplossingen. Opvoeden vraagt van de ouders een zekere volharding, een kwaliteit die absoluut essentieel is voor elke opvoeder. Bloemen verwelken niet in tien seconden, zoals verbeeld wordt in het vresnelde filmpjes van een wetenschappelijke documentaire. Om een vogel of een insect of een egel in de tuin te observeren, moet je tijd en geduld hebben, en geluk...

Goede opvoeders weten dat: ze observeren de groei en ervaren in de loop van de tijd haar vele ritmes en verschijningsvormen. Deze kennis moet worden gedeeld met de ouders, om hen te helpen zich te weren tegen het gemak van de snelle opvoedingsadviezen en hen te doen inzien dat geduld, vertrouwen en loslaten juist de essentie is van opvoeding. Het gaat ook over het zoeken naar evenwicht en over kinderen de tijd gunnen om te groeien, te ervaren, te beleven en te leren denken. We moeten ons in deze zoektocht naar een goede balans bezinnen op het begrip tijd. Volwassenen, ouders en leerkrachten, hebben de taak erop toe te zien dat kinderen tijd krijgen om te spelen en om te leren denken. Zij moeten de omgeving voor kinderen vormgeven

die hen beschermt tegen de excessen van deze tijd. Maar ook moeten zij de kinderen in contact brengen met de nieuwe hulpmiddelen van onze tijd en hen helpen daarvan gebruik te maken in het reële leven.

Evenwicht

Welke rol kunnen voorzieningen voor jonge kinderen hierin spelen? Hoe kunnen we in voorzieningen voor jonge kinderen de tijd zo organiseren dat de kinderen dit evenwicht kunnen ervaren en kunnen leven en leren in een serene atmosfeer, in volle ontdekking van hun engagement in de samenleving. De tijd die kinderen doorbrengen in voorzieningen voor jonge kinderen en in kleuterscholen moet afgestemd zijn op het dagritme van de ouders, het dagritme in de voorziening en op de levensritmes van kinderen en de volwassenen die in de voorziening werken.

Het is een kwestie van wederzijdse erkenning. Ouders denken aan hun dagindeling, aan een evenwicht tussen werk, kinderen en de taakverdeling in het gezin, zonder daarbij de tijd om andere dingen te doen te vergeten. Professionals in de voorzieningen van hun kant denken na over de organisatie van de opvang van de kinderen. Ze

willen rekening houden met het belang van de kinderen en hun ouders en met het belang van de organisatie: de roosters van de medewerkers, de dagindeling op de groep, de continuïteit en stabiliteit op de groep. Ze moeten ook nog rekening houden met hun eigen professionele ontwikkeling en hun eigen verplichtingen als ouder. De teamleiders op hun beurt, moeten rekening houden met steeds minder middelen en toch proberen een structuur te bieden die tegemoetkomt aan die verschillende behoeften: van kinderen, ouders en medewerkers. Al deze perspectieven zijn redelijk en legitiem, maar de onrust die het combineren ervan met zich meebrengt, tast de rust en kwaliteit aan van de wereld van de kinderen. In de voorzieningen voor jonge kinderen en de kleuterscholen is steeds meer gebrek aan tijd, waardoor het plezier in het leren, het ervaren, het beleven van jonge kinderen bedreigd wordt.

Ingewikkeld

Het leven van moderne ouders is behoorlijk ingewikkeld. Werk en opvoeding op elkaar af-

stemmen: het zijn mooie woorden die een zekere rust uitstralen, maar waarvan de concretisering verre van vredig is.

Volwassenen die betrokken zijn bij de opvoeding van kinderen, moeten de tijd zoeken en kunnen vinden om samen te praten over de kinderen en om naar elkaar te luisteren. Ik ben ervan overtuigd dat we, als we met nieuwsgierigheid en plezier omgaan met de kinderen, die kinderen ons zullen laten zien hoe we kunnen breken met onze strakke dagprogramma's als oplossing voor ons tijdsprobleem. Zij zullen ons laten ervaren wat 'genoeg tijd' kan betekenen. Natuurlijk moeten we wel eerst tijd hebben om genoeg tijd te kunnen vinden...

Susanna Mantovani onderwijst psychopedagogie van het jonge kind aan de Universiteit van Milaan-Bicocca

E: susanna.mantovani@unimib.it